✨ ಭಾಗ - ೧ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು)

# 🌸 ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು 🌸

(Sanskrit Vowel Sandhis: Savarnadeergha, Guna, Vriddhi & Yan Sandhi)

🌐 gptteachers.in

**ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? :** ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿದಾಗ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ 'ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರ ಸಂಧಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

## ೧. ಸವರ್ಣದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ (ದೀರ್ಘ ಸ್ವರಾದೇಶ)

ಸಮಾನ ಸ್ವರಗಳು

**ನಿಯಮ :** ಸವರ್ಣ ಸ್ವರಗಳು (ಅ-ಆ, ಇ-ಈ, ಉ-ಊ, ಋ) ಪರಸ್ಪರ ಒಂದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಬಂದಾಗ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜಾತಿಯ ದೀರ್ಘಸ್ವರವು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

**ಸೂತ್ರ : [ಅ/ಆ + ಅ/ಆ = ಆ] | [ಇ/ಈ + ಇ/ಈ = ಈ] | [ಉ/ಊ + ಉ/ಊ = ಊ]**

**ಸಮೃದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :**

- ದೇವ + ಆಲಯ = ದೇವಾಲಯ (ಅ + ಆ = ಆ)
- ವಿದ್ಯಾ + ಅಭ್ಯಾಸ = ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ (ಆ + ಅ = ಆ)
- ಗಿರಿ + ಈಶ = ಗಿರೀಶ (ಇ + ಈ = ಈ)
- ಕವೀ + ಇಂದ್ರ = ಕವೀಂದ್ರ (ಈ + ಇ = ಈ)
- ಗುರು + ಉಪದೇಶ = ಗುರೂಪದೇಶ (ಉ + ಉ = ಊ)
- ಭಾನು + ಉದಯ = ಭಾನೂದಯ (ಉ + ಉ = ಊ)

## ೨. ಗುಣ ಸಂಧಿ (ಏ, ಓ, ಅರ್ ಆದೇಶ)

ಗುಣ ಸ್ವರಗಳು

**ನಿಯಮ :** ಅ, ಆ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಇ, ಈ ಪರವಾದರೆ 'ಏ' ಕಾರವೂ; ಉ, ಊ ಪರವಾದರೆ 'ಓ' ಕಾರವೂ; ಋ ಕಾರ ಪರವಾದರೆ 'ಅರ್' ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

**ಸೂತ್ರ : ಅ/ಆ + ಇ/ಈ = ಏ | ಅ/ಆ + ಉ/ಊ = ಓ | ಅ/ಆ + ಋ = ಅರ್**

**ಸಮೃದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :**

- ದೇವ + ಇಂದ್ರ = ದೇವೇಂದ್ರ (ಅ + ಇ = ಏ)
- ಮಹಾ + ಈಶ್ವರ = ಮಹೇಶ್ವರ (ಆ + ಈ = ಏ)
- ಸೂರ್ಯ + ಉದಯ = ಸೂರ್ಯೋದಯ (ಅ + ಉ = ಓ)
- ಮಹಾ + ಉತ್ಸವ = ಮಹೋತ್ಸವ (ಆ + ಉ = ಓ)
- ದೇವ + ಋಷಿ = ದೇವರ್ಷಿ (ಅ + ಋ = ಅರ್)
- ಮಹಾ + ಋಷಿ = ಮಹರ್ಷಿ (ಆ + ಋ = ಅರ್)

## ೩. ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ (ಐ, ಔ ಆದೇಶ)

ವೃದ್ಧಿ ಸ್ವರಗಳು

**ನಿಯಮ :** ಅ, ಆ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಏ, ಐ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದರೆ 'ಐ' ಕಾರವೂ; ಒ, ಓ, ಔ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದರೆ 'ಔ' ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

**ಸೂತ್ರ : ಅ/ಆ + ಏ/ಐ = ಐ | ಅ/ಆ + ಒ/ಓ/ಔ = ಔ**

**ಸಮೃದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :**

- ಲೋಕ + ಏಕ = ಲೋಕೈಕ (ಅ + ಏ = ಐ)
- ಏಕ + ಏಕ = ಏಕೈಕ (ಅ + ಏ = ಐ)
- ಜನ + ಐಕ್ಯ = ಜನೈಕ್ಯ (ಅ + ಐ = ಐ)
- ವನ + ಔಷಧಿ = ವನೌಷಧಿ (ಅ + ಔ = ಔ)

## ೪. ಯಣ್ ಸಂಧಿ (ಯ್, ವ್, ರ್ ಆದೇಶ)

ಯಣಾಕ್ಷರಗಳು

**ನಿಯಮ :** ಇ, ಈ ಗಳಿಗೆ ಅಸವರ್ಣ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ 'ಯ್' ಕಾರವೂ; ಉ, ಊ ಗಳಿಗೆ 'ವ್' ಕಾರವೂ; ಋ ಕಾರಕ್ಕೆ 'ರ್' ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

**ಸೂತ್ರ : ಇ/ಈ → ಯ್ | ಉ/ಊ → ವ್ | ಋ → ರ್ (+ ಬೇರೆ ಸ್ವರ)**

**ಸಮೃದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :**

- ಅತಿ + ಅಂತ = ಅತ್ಯಂತ (ಇ + ಅ = ಯ್ + ಅ)
- ಇತಿ + ಆದಿ = ಇತ್ಯಾದಿ (ಇ + ಆ = ಯ್ + ಆ)
- ಪ್ರತಿ + ಉತ್ತರ = ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ (ಇ + ಉ = ಯ್ + ಉ)
- ಮನು + ಅಂತರ = ಮನ್ವಂತರ (ಉ + ಅ = ವ್ + ಅ)

✨ ಭಾಗ - ೨ (ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳು & ಸಾರಾಂಶ)

# 🌸 ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳು 🌸

(Sanskrit Consonant Sandhis: Jashtva, Shchutva & Anunasika Sandhi)

🌐 gptteachers.in

**ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? :** ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಸ್ವರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನವಾಗಲಿ ಪರವಾದಾಗ ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇ **'ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ'**.

## ೧. ಜಶ್ತ್ವ ಸಂಧಿ (ವರ್ಗದ ೩ನೇ ಅಕ್ಷರ ಆದೇಶ) 💎

**ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ → ಗ, ಜ, ಡ, ದ, ಬ**

**ನಿಯಮ :** ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ ಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮೃದುವ್ಯಂಜನವಾಗಲಿ ಪರವಾದರೆ ಆಯಾ ವರ್ಗದ ೩ನೇ ಅಕ್ಷರಗಳಾದ ಗ, ಜ, ಡ, ದ, ಬ ಗಳು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ.

**ಸೂತ್ರ : ಕ್ → ಗ್ | ಚ್ → ಜ್ | ಟ್ → ಡ್ | ತ್ → ದ್ | ಪ್ → ಬ್**

**ಸಮೃದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :**

- ವಾಕ್ + ಈಶ = ವಾಗೀಶ (ಕ್ → ಗ್)
- ಅಚ್ + ಅಂತ = ಅಜಂತ (ಚ್ → ಜ್)
- ಷಟ್ + ಆನನ = ಷಡಾನನ (ಟ್ → ಡ್)
- ಸತ್ + ಆನಂದ = ಸದಾನಂದ (ತ್ → ದ್)
- ಜಗತ್ + ಈಶ = ಜಗದೀಶ (ತ್ → ದ್)
- ಅಪ್ + ಜ = ಅಬ್ಜ (ಪ್ → ಬ್)

## ೨. ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ (ಶ್, ಚ್ ಆದೇಶ) 🎭

**ಸ್, ತ್-ವರ್ಗ → ಶ್, ಚ್-ವರ್ಗ**

**ನಿಯಮ :** 'ಸ್' ಕಾರ ಅಥವಾ 'ತ-ವರ್ಗದ' (ತ್, ಥ್, ದ್, ಧ್, ನ್) ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ 'ಶ್' ಕಾರ ಅಥವಾ 'ಚ-ವರ್ಗದ' (ಚ್, ಛ್, ಜ್, ಝ್, ಞ್) ಅಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ಶ್' ಕಾರ ಮತ್ತು 'ಚ-ವರ್ಗ' ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ.

**ಸೂತ್ರ : ಸ್ → ಶ್ | ತ-ವರ್ಗ (ತ್, ದ್...) → ಚ-ವರ್ಗ (ಚ್, ಜ್...)**

**ಸಮೃದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :**

- ಮನಸ್ + ಶಾಂತಿ = ಮನಶ್ಶಾಂತಿ (ಸ್ → ಶ್)
- ಯಶಸ್ + ಚಂದ್ರಿಕೆ = ಯಶಶ್ಚಂದ್ರಿಕೆ (ಸ್ → ಶ್)
- ಸತ್ + ಚಿತ್ರ = ಸಚ್ಚಿತ್ರ (ತ್ → ಚ್)
- ಜಗತ್ + ಜ್ಯೋತಿ = ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿ (ತ್ → ಜ್)
- ಶರತ್ + ಚಂದ್ರ = ಶರಚ್ಚಂದ್ರ (ತ್ → ಚ್)
- ತತ್ + ಜನ = ತಜ್ಜನ (ತ್ → ಜ್)

## ೩. ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ (ವರ್ಗದ ೫ನೇ ಅಕ್ಷರ ಆದೇಶ) 🙏 ✨

**ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ → ಙ, ಞ, ಣ, ನ, ಮ**

**ನಿಯಮ :** ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ (ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ) ಯಾವುದೇ ಅನುನಾಸಿಕಾಕ್ಷರವು (ಙ, ಞ, ಣ, ನ, ಮ) ಪರವಾದರೆ ಆಯಾ ವರ್ಗದ ೫ನೇ ಅಕ್ಷರಗಳಾದ (ಅನುನಾಸಿಕಗಳು) ಙ, ಞ, ಣ, ನ, ಮ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

**ಸೂತ್ರ : [ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ] + ಅನುನಾಸಿಕ → [ಙ, ಞ, ಣ, ನ, ಮ] ಆದೇಶ!**

**ಪ್ರಮುಖ ಉದಾಹರಣೆಗಳು (ಭಾಗ ೧) :**

- ವಾಕ್ + ಮಯ = ವಾಙ್ಮಯ (ಕ್ → ಙ್)
- ಷಟ್ + ಮುಖ = ಷಣ್ಮುಖ (ಟ್ → ಣ್)
- ಸತ್ + ಮಾರ್ಗ = ಸನ್ಮಾರ್ಗ (ತ್ → ನ್)

**ಪ್ರಮುಖ ಉದಾಹರಣೆಗಳು (ಭಾಗ ೨) :**

- ಜಗತ್ + ನಾಥ = ಜಗನ್ನಾಥ (ತ್ → ನ್)
- ಸತ್ + ಮತಿ = ಸನ್ಮತಿ (ತ್ → ನ್)
- ಚಿತ್ + ಮಯ = ಚಿನ್ಮಯ (ತ್ → ನ್)

| ಜಶ್ತ್ವ ಸಂಧಿ | ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ | ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ |
| --- | --- | --- |
| ವರ್ಗದ ೩ನೇ ಅಕ್ಷರ ಬರುವುದು (ವಾಗೀಶ, ಜಗದೀಶ) | ಶ್ ಅಥವಾ ಚ-ವರ್ಗ ಬರುವುದು (ಶರಚ್ಚಂದ್ರ, ಜಗಜ್ಜ್ಯೋತಿ) | ವರ್ಗದ ೫ನೇ ಅಕ್ಷರ ಬರುವುದು (ವಾಙ್ಮಯ, ಸನ್ಮಾರ್ಗ, ಷಣ್ಮುಖ) |

💡 ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ ಸೂತ್ರ: ಜಶ್ತ್ವ = ೩ನೇ ಅಕ್ಷರ (ಗ, ಜ, ಡ, ದ, ಬ) | ಅನುನಾಸಿಕ = ೫ನೇ ಅಕ್ಷರ (ಙ, ಞ, ಣ, ನ, ಮ)!

🌐 gptteachers.in